

Büyüyorum herhalde.

Bazen geçmişin sıra sıra günleri geliyor aklıma, derin meselelerle meşgul olduğum günleri.

Derin meseleler derken aynı zamanda faydasız meseleleri de kastediyorum: Dil felsefesi, matematik felsefesi, hakikatin ne olduğu, tanrının varlığı ve sair *derinlikler*.

Önceden, misal matematiksel nesnelerin yapısı üzerine Einstein'ın veya Eflatun'un ne demiş olduklarının benim için ne kadar önemli olduğunu düşünüyorum. Birkaç sene önceden bahsediyorum; Wittgenstein şöyle demiş, Russell böyle demiş günlerini; "o dediğin isimleri ben de biliyorum, ben de okudum, bik bik bik bik" günlerini...

Şimdilerde *zevk* aldığım konular çok daha teknik ve -adı eskisi kadar zihnimde gezinmeyen- Heidegger'in öğrettiği akıllar çok da umurumda değil; felsefecilerin teknisyenleri, din adamlarının felsefecileri; bilim adamlarının din adamlarını; işletmecilerin bilim adamlarını ve teknisyenlerin işletmecileri küçümsediği bir dünyada yaşıyoruz ve doğrusu kimin egosunu başkalarının değerini tartışarak büyüttüğü pek derdim değil.

Önceden bir acelem vardı, dünyaya bir defa geliyoruz ya, bu gelişimizin temelini hakikatin ne olduğunu anlamak için harcamalıydık; kesin buralarda bir yerlere koymuşlardı hakikat denen nesneyi ve yeterince dikkatli bakar ve araştırırsam, ben de onu keşfedenlerden biri olabilirdim...

Velakin, tabii ki, işler yolunda gitmedi. Bunda birilerinin ne dediğine bakıp, onlarla aynı takımda olmaktan heyecan duyup *söylenen hakikati* benimseyemeyişimin katkısı büyüktür; ancak işin en başında *dini bilgiden* hakikat namına feragat etmemin sebebi de zaten bana söyleneni kabul etmeyi reddedişimdi. Birinin "Allah şöyle şöyledir" demesiyle, başka birinin "fenomenler dünyası böyle böyledir" demesi arasında bir fark göremedim; birincisinin modası geçmiş olabilir ancak ikincisinin de insanı daha çok bilgilendirdiği konusunda büyük şüphelerim var.

Zeki insanlar yeterince müphem konuştuklarında aksi isbatlanamaz şeyler söyleyebileceklerini bilirler. Dilin tabiatında zaten böyle bir müphemlik vardır ama bunu lehine kullanabilmek normalin azıcık üstünde bir zekaya ihtiyaç duyar, hakikatin ne olduğunu, neler yaptığını, nelere kadir olduğunu, neye benzediğini, hangi halden hangi hale çevireceğini anlatıp durabilirsiniz ve bunların gerçekte ne demek olduğunu kimse anlamaz. Söylediklerinize inanıyor olmanız da aslında bir şeyi değiştirmez; çünkü temelde sizi anlayacak insanların sizin gibi tecrübelerden geçmiş olması gerekir ve kişi eğer hakikati bir şekilde tecrübe etmişse zaten başkasını anlamaya ihtiyaç duymamalıdır.

Bu şu demek benim için: Misal eğer Kant'ın düşüncesi gerçekten hakikati anlatıyorsa, insanın bu hakikati Kant yoluyla değil, başka bir yoldan tecrübe etmiş olması gerekir. Yoksa zaten Kant'ın hakikatten mi bahsettiğini, veya sadece laf ebeliği mi yaptığını keşfedemez ve bu ikisini birbirinden ayıramayacaksa, insanın Kant'tan hakikatini öğreneceğini sanması komik bir durumdur.

O sebepten (dil, din ve sair anlayışlarımda olduğu gibi) mesele benim için bir tecrübe meselesine döndü. *Hakikati* (veya aradığım her neyse onu, mutluluğu, zevki, ahlakı, hayatı, tanrıyı...) *nasıl*

tecrübe ederim? Soruyu bu şekilde sorduğumda, kitaplar ve içindeki kelimeler değerden düştü ve günlük tecrübe –işe gidip gelme tecrübesi, bir yürüyüş yapma tecrübesi, iki rekat namaz kılma tecrübesi, birkaç dakika Vipassana tecrübesi, doktoradan atılma tecrübesi, günde 16 saat program yazma tecrübesi – değer kazandı. Herkesin yaşadığı hayatın hakikate en az kimsenin yaşamadığı hayat kadar yakın olduğunu *keşfettim*.

Farklı olmak, farkımı göstermek ve kendimi başkalarının isimleriyle pazarlamak endişem kayboldu, insanların beni dinlemeleri artık derdim olmaktan çıktı, olanın olması gerektiği gibi olduğuna ve birkaç saat içinde ölsem de, yüz yıl daha yaşasam da elimdeki pek değişmeyeceğine kanaat ettim. Bir de muhtemelen farkettim ki: *Bilenler konuşmaz, konuşanlar bilmezmiş...*